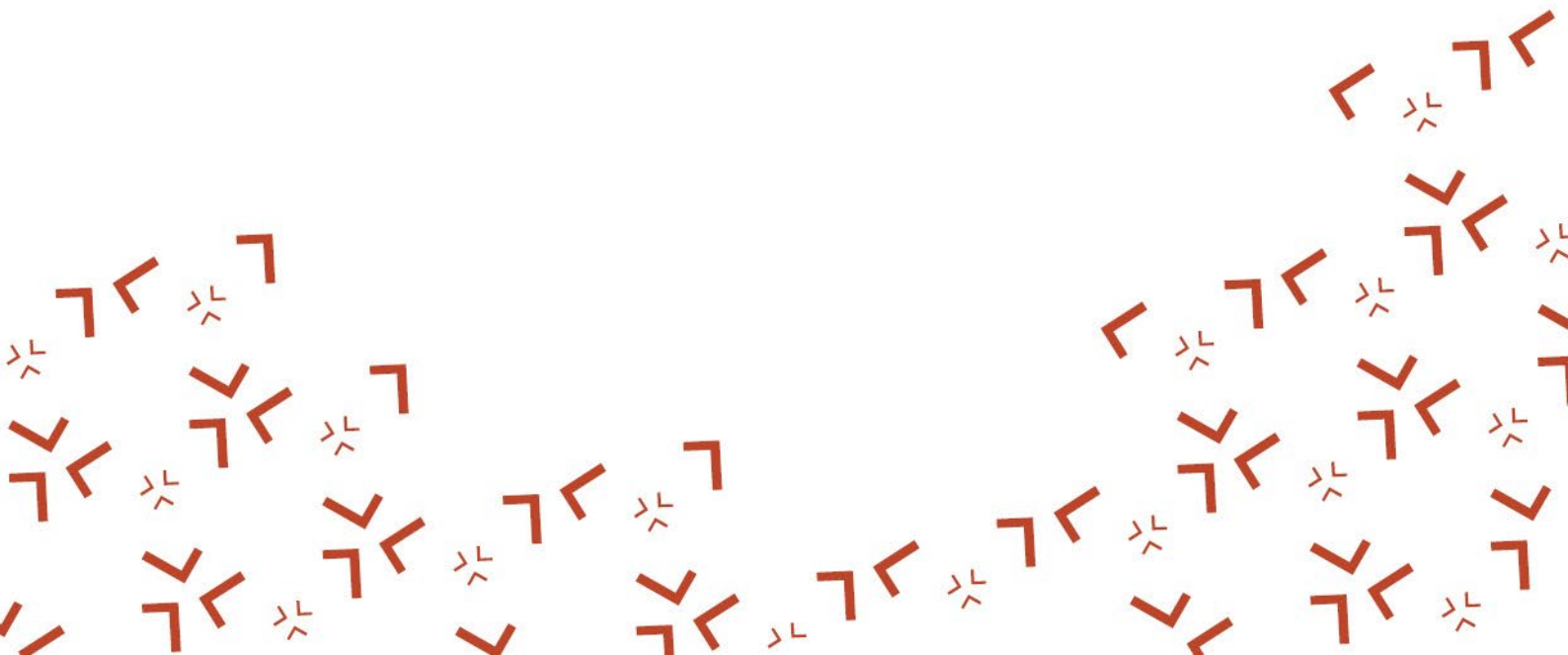

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Lackman, M., Muuttoranta, K. & Vinblad, S. 2022. Meidän Tessuko näyttelyyn? Poromies. 91 (2), 25-28.

MEIDÄN TESSUKO NÄYTTELYYN?

Teksti Mari Lackman, Kirsi Muuttoranta ja Sanna Vinblad

Koiranäyttelyistä puhutaan työkoirapiireissä usein vähätellen. Näyttelyssä arvostellaan koira kokonaisuutena, katsoen myös koiran rakennetta ja luonnetta. Nämä samat ominaisuudet ovat erittäin tärkeitä koiralle työhön sopivuuden kannalta.

Työkoira ei todellakaan mene näyttelystä pilalle, vaan voi olla hyödyllinen monella tavalla.

Minna Mäntyranta-Mustonen on kasvattanut lappalaiskoiria ja kouluttanut yli 10 vuotta paimennusta. Hän pohtii näyttelyiden merkitystä: - Näyttelyissä näkee tuttuja, erilaisia koiria, ja eri rotuja. Tuomarin arvostelun perusteella omaa koira voi katsoa kuin vieraan silmin.

MITÄ KOIRAN OMISTAJA SAA NÄYTTELYSTÄ?

Näyttelykäynnin tärkein anti on ulkopuolisen asiantuntijan arvio koirasta sinä päivänä ja sen päivän kunnossa. Harjaantuneet silmät katsovat koira suhteessa rotumääritelmässä kuvattuun rodun ihannetyyppiin. Tuomarin arvostelu keskittyy koiran positiivisiin puoliin. Mikäpä on sen mukavampaa kuin kuunnella oman koiran kehumista? Jos vielä oma tai tutun koira pärjää kilpailuluokissa, jää näyttelypäivästä puhuttavaa pitkäksi aikaa. Näyttelyssä näkee muita saman rodun edustajia. Omaa koiraansa ja sen omi-

naisuuksia voi verrata muihin koiriin. Joskus kehästä voi löytää jopa morsian- tai sulhasehdokkaita (koiralle). Näyttelyssä voi törmätä myös koiraan, joka jää niin hyvin mieleen, että sen jälkeläisen haluaa ostaa itselleen. Näyttelyssä menestyminen parantaa myös pentujen arvoa ostajien silmissä. Minna pohtii näyttelyä kasvattajan näkökulmasta.

- Siellä näkee erilaisia uroksia ja voi saada vinkkejä siitä, mistä hyviä uroksia voisi kaivaa esille. Oman koiran arvostelun perusteella voi miettiä, millainen uros nartulle pitäisi valita, että pennuista tulisi hyviä. Jalostusuroksen näyttelytulos myös korvaa ns. kivistodistuksen, joka pitää muutoin hakea eläinlääkäriltä.

Näyttelyyn kokoontuu moninaisten koirien mukana niiden omistajia. Kehän laidalla näkee vanhoja kavereita ja saa helposti uusiakin tuttuja. Yhdessä on mukava kuulla ja pohtia koirien arvosteluja ja tuomarin näkemyksiä koirista. Samalla saattaa itsekkin oppia uutta koirista ja niiden rakenteesta. Myös omasta koirasta voi oppia uutta. Minna kuvailee.

- Kun vie koiran ensimmäistä kertaa näyttelyyn, se on semmoinen luonnetesti. Koira joutuu kohtaamaan hälinää, hajuja ja toisia koiria. Koirasta voi nähdä, miten se suhtautuu tällaiseen tilanteeseen. Työkoiralla hermot pitää olla kunnossa. Usein ne otavatkin näyttelytilanteet lunkisti.

MITÄ MUUTA HYÖTYÄ NÄYTTELYKÄYNNESTÄ ON?

Näyttely ei voi pilata koira eikä koira näyttelyä, eli mitään ei voi hävitä! Päivän kunto vaikuttaa arvosteluun, esimerkiksi karva, lihavuus tai heikko lihaskunto voivat muuttua näyttelystä toiseen. Jotkut näyttelykoiralle virheiksi laskettavat eivät vähennä yhtään työkoiran arvoa. Työ- tai edes jalostuskoiran ei tarvitse olla muotovalio (= näyttelymenestyksestä kertova titteli). Eihän koira itse muutu mihinkään suuntaan näyttelykäynnin myötä. 'Vikalista' tai loistoarvostelu eivät vaikuta koiran käyttöön. Minna harmittelee.

- Monesti on sattunut, että erittäin kaunis tai komea koira on ollut järkyttävän lihava ja sen arvio on kärsinyt lihavuuden takia.

Näyttelytulokset tallennetaan Suomen Kennelliiton ylläpitämään, avoimeen tietokantaan (Koiranet). Lappalaisrotuisilla koirilla on Lappalaiskoirat ry:n ylläpitämä oma tietokanta, Lappalaiskoiragalleria. Siellä on näiden rotujen sanalliset näyttelyarvostelut sekä paljon muuta rotukohtaista tietoa ja lukusia koirakuvia. Tieto auttaa jalostusvalintojen suunnittelussa.

MITEN NÄYTTELYYN MENNÄÄN?

Tulevista näyttelyistä saa tietoa kootusti Kennelliiton tapahtumakalenterista. Lappalaiskoirien erikoisnäyttely järjestetään kahdesti vuodessa ja li-

säksi on monenlaisia muita näyttelyitä. Niihin ilmoitaudutaan viimeistään noin kuukautta ennen tapahtumaa. Ilmoittautumismaksu on näyttelystä riippuen noin 30–60 euroa.

Ilmoittautuneet saavat (sähkö)postissa ohjekirjeen, jossa on koiran numero ja tietoa tapahtumasta. Paikalle tullaan noin tuntia ennen oman koiran arvioitua esiintymisaikaa. Näyttelyssä seurataan yleensä oman rodun kaikki koirat, mutta poistua saa oman koiran osallistumisen jälkeen. Ellei se pärjää niin hyvin, että pääsee kilpailemaan luokan ja rodun parhaista, tai jopa koko näyttelyn parhaan koiran tittelistä. Minna rauhoittelee ensiker- talaisia.

- Itse olin alussa niin kova jännittäjä, että en uskaltanut esittää omaa koiraa. Jännitys saattaa tarttua koiraan- kin ja se saattaa alkaa pälyillä. Esittäjiä löytyy aina! Monet innokkaat nuoret tykkäävät esittää koiria ja pitävät siitä uuden koiran esittämistä haasteena. Niitä voi kysellä kasvattajalta, somessa tai tutuilta koiraihmisiltä, jos ei luota siihen, että kehän laidalta löytyy joku.

MITÄ NÄYTTELYSSÄ TAPAHTUU?

Rodut arvostellaan näyttelykehässä, urokset ja nartut erikseen omissa luokissaan. Luokkia ovat pentuluokka, juniori-, nuorten-, avoin-, valio- ja veteraaniluokka. Kehässä on tuomarin lisäksi kaksi kehätoimitsijaa. Toinen kirjoittaa arvostelut tuomarin sanelun mukaan ja pyörittäjä ohjeistaa koirien esittäjiä. Kehätoimitsijoilta voi aina kysyä apua, jos joku seikka askarruttaa.

Luokka alkaa sillä, että kaikki luokan koirat asettuvat numerojärjestyksessä seisomaan ja tuomarin pyynnöstä ravaavat peräkkäin kehän ympäri. Sen jälkeen koirat arvostellaan yksitellen. Koira esitetään tuomarille seisten sivuttain tuomariin päin. Liikkeet arvioidaan ravissa, koira esittäjän vasemmalla puolella. Yleensä juostaan ensin kehän ympäri ja sitten tuomarista poispäin ja takaisin ('edestakaisin'). Kehäsihteeri neuvoo näissä, jos kerrot hänelle tarvitsevasi neuvoja. Tuomari sanelee arvostelun kirjoitettavalle kehäsihteerille ja laatuarvostelun arvosana ilmoitetaan yleisölle. Arvosteluasteikon paras on erinomai- nen. Siitä alenevat arvosanat ovat erittäin hyvä, hyvä, tyydyttävä, hy-

lätty ja ei voida arvostella. Kun kaikki luokan koirat on arvosteltu yksittäin, parhaat arvosanat saaneet koirat palaavat kehään ja neljä parasta sijoitetaan paremmuusjärjestykseen. Sertin arvoinen -lisämaininnan saaneet koirat jatkavat kilpailua, ensin parhaan uroksen tai nartun tittelistä ja sitten rodun parhaasta. Rotunsa paras jatkaa ryhmäkilpailuihin muiden rotunsa parhaiden koirien kanssa. Roturyhmien parhaista valitaan sen päivän koko näyttelyn paras koira, joka saa suurimman ruusukkeen ja pokaalin.

MITÄ TUOMARI KATSOO KOIRASTA?

Tuomari arvostelee koiran kirsun päästä hännänpäähän. Kaikkea ei voi vain nähdä, joten tuomari myös tunustelee koiraa ja katsoo sen hampaat, kivekset, turkinlaadun ja hännän. Koira voidaan myös mitata säkämitalla. Rakennetta arvioidaan koiran seis- tessä ja ravatessa sekä arvioi koiran liikettä. Hännästä puhutaan lapinporokoirilla paljon, mutta sen merkitys on enemmän oikean lantion rakenteen ja asennon mittarina. Häntä kuvaa myös asennetta, erityisesti uroksilla. Minna kertoo.

- Käytän mielelläni koiraa eri tuomareilla. Jokaisella on omat mieltymyksensä ja se tuo harrastukseen mielenkiintoa. Saamme sen arvostelun, jota lähdimme hakemaankin. Ei se ole sen korkealentoisempaa. Minun Tessu oli niin kaunis, mutta tuomari antoi sille vain tyydyttävän. Olinhan mie pettynyt, mutta koira oli silti edelleen mulle se maailman kaunein koira. Ja toisaalta meidän Bilke voitti vuoden veteraanin tittelin ihan yllättäen, kun se oli niin huonossa karvassakin.

Lappalaiskoirien arvostelut perustuvat kunkin rodun rotumääritelmään. Ne kuvaavat porojen paimennukseen käytettävälle koiralle yhdessä sovittuja ominaisuuksia. Seuraavassa on muutamia esimerkkiarvosteluja lapinporokoirista.

- Hyvän tyyppinen. Parkki valkein merkein. Kookas, kokoonsa nähden kevytluustoinen. Kevyehkö pää, vaaleat silmät. Purenta ok. Kookkaat, hajalleen asettuneet korvat, joiden sisäkarvoitus voisi olla parempi. Lyhyehkö kaula. Matala rintakehä. Lyhyt rintalasta ja nouseva vatsalinja. Niukka-

Lapinporokoiran rotumääritelmän tulkintaohje:

Liikunnan tulee olla tehokasta, joustavaa, tasapainoista ja helpponäköistä. Porokoiralla tulee olla kestävä, pitkäaskelinen, maatavoittava ja matala ravi. Voimattomalla, lyhyellä askeleella liikkuva koira ei jaksaa porotöissä raskaissa oloissa.

kulmaukset. Jyrkkä lantio. Selän päälle kiertyvä häntä. Lyhyet, suorat mutta kapeat liikkeet. Niukka karvapeite tänään. Tottumaton esiintyminen. Vielä nuori koira, tarvitsee aikaa. Palkintosija tänään HYVÄ

- Erittäin hyvän tyyppinen, musta-valkoinen, sopivan kokoinen, tänään turhan tuhdissa kunnossa esitetty. Hyvät pään mittasuhteet, pyöreät silmät. Alapurenta. Keskivahva luusto ja oikea rintakehän pituus. Hieman pysty olkavarsi, sopivasti kulmautunut takaa. Vahva karvapeite. Hyvät takaliikkeet. Hyväasentoinen häntä. Olisi edukseen jäntevämmässä kunnossa. Ujo käytös. Turhan valkoinen väritys ja alapurenta vaikuttaa palkintosijaan. HYLÄTTY

- Erinomainen rotutyyppi, musta merkein, keskikokoinen. Mittasuhteiltaan oikea (korkeuttaan pidempi). Oikea pään kiila ja ilme. Sopiva otsapenger. Oikein asettuneet korvat, sopivasti karvoittuneet myös sisältä. Vahvat hampaat, saksipurenta, ei hammaspuutoksia. Tummat silmät. Hyvä ylälinja. Pitkä rintakehä. Keskivahva luusto. Suora selkä. Sopivan voimakkaasti kulmautunut edestä ja takaa. Viisto lantio. Häntä selkälänjan jatkeena liikkeessäkin. Yhden suuntaiset, maatavoittavat liikkeet. Erinomainen keskipitkä, kaksikerroksinen karvapeite. Varma käytös ja esiintyminen. Palkintosija ERINOMAINEN.

Arvostelun perusteella ensimmäinen koira on hyvä rotunsa edustaja, vaikka tänään ei jatkanut yksilöarvostelua pidemmälle. Toinen sai hylätyn alapurennan ja värin vuoksi. Se voi olla erinomai- nen työkoira, vaikka näyttely-yksilönä ei pääsekään ryhmäkilpai-

Alussa kaikki saman luokan koirat seisovat kehässä numerojärjestyksessä, kuonot menosuuntaan. Anne Karppinen, Sanna Romakaniemi, Kirsi Muuttoranta ja Inka-Maria Vuolo esitettävineen Rovaniemen erikoisnäyttelyssä nuorten luokan alkuaasennossa. Kuva Eveliina Pirttilä.

Seisominen on näyttelykoiralle toivottava taito. Ahneen koiran saa opetettua koiralle mieluisan herkun avulla. Kuvassa Anne Karppisen jalat ja Tinttaraisen Kuurankukka. Kuva Kirsi Muuttoranta.

Tuomari voi joutua tekemään temppuja nähdäkseen koiran ilmeen ja korvien asennon. Ohut panta ja hihna ovat koiran varusteet. Esittäjä varautuu sähän sopivilla vaatteilla, joihin voi kiinnittää numerolapun vaikka hakaneulalla. Kuva Johanna Lahtinen.

Koira esitetään myös ravissa juoksemalla kehän ympäri, jolloin tuomari voi arvioida koiran sivuliikkeitä. Kuivasalmen Maija Korhosen ja Raikon Pikky Myyn takana Palojärven Anne Karppinen innostaa Tinttaraisen Rauha Rappääjää. Kuva Minna Tuhkanainen.

Oman koiran voi antaa esitettäväksi jollekin kokeneelle kehäketulle. Oman koiran kasvattajalta kannattaa kysyä neuvoja näyttelyn suhteen. Johanna Lahtinen keskittyy omaan kasvattinsa ja sen esittämiseen. Kuva Marjo Berg.

Näyttelyssä voi kokea suuria tunteita ja iloa omasta ja toisten menestymisestä. Mari Lackman ja Leila Jaakkola onnittelevat toisiaan voitettuaan lapinporokoirien veteraaniluokan parhaiden koirien tittelit. Kuva Johanna Lahtinen.

Mari Lackman, taustalla harrastus- ja kasvatustyötä suomenpystykorvan, itä-siperianlaikan ja lapinporokoiran parissa. Ulkomuototuomari, kehätoimitsija ja mm. hirvi- karhu ja lintukokeiden palkintotuomari.

Kirsi Muuttoranta, lehtori Lapin ammattikorkeakoulussa. Ensimmäistä kertaa koiran kanssa kehässä 2005, vuosien myötä harvakseltaan mukana. Iloisimmat muistot veteraani-ikäisen lapinporokoiran Saanan menestyksestä.

Sanna Vinblad, asiantuntija Lapin ammattikorkeakoulussa. Koirahankkeita, nyt menossa Nose 4 wood -hankkeessa. Sannan lapinporokoirat ovat menestyneet erittäin hyvin niin näyttelyissä, harrastuksissa kuin työtehtävissäkin.

luihin. Kolmas on erinomainen tämän päivän näyttelyarvostelun perusteella muodollisesti pätevä näyttely-, käytö- ja jalostuskoirana.

Koiranäyttelyt voivat tuntua tarpeetomilta missikisoilta, mutta niissä voidaan tuoda esille rodun monimuotoisuutta. Näyttelyistä kertyvän tiedon ansiosta koirien jalostuskäyttö helpottuu. Tuomalla lappalaiskoiria näyttelyihin osoitamme ylpeyttä omista roduistamme, jotka ovat kehittyneet käyttöön meidän olosuhteisiimme ja kulttuuriimme. Minna muistelee reissua arvostetuimpaan näyttelyyn, Maa-ilmanvoittajaan.

- Meiän Hiacella lähetettiin Helsinkiin, 7 tai 8 koiraa kyytillä ja rengaskin puhkesi matkalla. Poikajärven paliskunnan työkoira valittiin Maailman Juniorivoittajaksi. Olihan se reissu! Näyttelyissä me ruukataan tuoda pohjoista esiin pukeutumisella ja koirien vermeillä. Siten erotetaan positiivisesti joukosta ja muistutetaan lapinporokoiran juurista.

MILLAISEN KOIRAN VOI VIEDÄ NÄYTTELYYN?

- Rekisteröity
- Vähintään 9 kk ikäinen, ellei näyttelyssä ole pentuluokkia (5–7 tai 7–9 kk ikäisille)
- Kastroimaton uros (narttu voi olla steriloitu)
- Rokotukset kunnossa, rokotus todistus voidaan tarkistaa näyttelyssä
- Ei ole muille koirille tai ihmisille vaarallinen
- Osaa jollain tavalla seisoa ja ravaata esittäjän vierellä
- Varusteena koiran paperit, numerolappu, ohut kaulapanta ja tulin. Varaa koiralle kuppi ja vettä

Minna Mäntyranta-Mustonen on kasvattanut ja kouluttanut lappalaiskoiria. Hän listaa vinkkejä koiran näyttelyyn viemisestä:

- Ilmoita näyttelyyn fyysisesti hyväkuntoinen koira. Ei liian laiha tai lihava, vaan sellainen, joka pystyy liikumaan. Etenkin porojen ruokinnassa

mukana olevat koirat voivat vetää rehuja ja lihovat. Patvineen koiran ruoka-annos puolitetaan 2–3 viikkoa ennen näyttelyä. Karvanlähdöllä tai keskäkarvalla ei pitäisi olla suurta merkitystä näyttelyssä.

Jos yhtään itsellä jännittää, kysele koiralle joku kokenut esittäjä. Tervepäinen koira kestää myös reissun ihan vieraan ihmisen matkassa. Opetta koira jollain lailla kulkemaan remmissä.

Näyttelyä edellisenä iltana tai näyttelyaamuna ei kannata antaa koiralle ruokaa. Siten sitä kiinnostaa namit enemmän kehässä. Rauhallinen koira ei edes niitä nameja tarvitse.

Kokemattoman koiran kanssa kannattaa tulla hyvissä ajoin näyttelypaikalle. Se saa tottua rauhassa, katella muita, haistella uusia hajuja, käydä kakalla ja pissalla jossain sivummalta. Etenkin innokkaat, nuoret urokset rauhoittuvat, kun impulssia tulee joka puolelta.

Hampaiden kattominen kannattaa opettaa – asiasta ei edes keskustella koiran kanssa, vaan hampaat pitää näyttää. Voi pyytää vieraitakin ihmisiä kattomaan nopeasti koiran suuhun, että koira tottuu siihen.

Lapinporokoirapuolella otetaan avosylin vastaan uusia tulijoita. Rohkeasti vain kaikki matkaan! Riittää että muistaa ne päivät, milloin näyttelyyn pitää ilmoittautua ja ilmoittaa sen koiran näyttelyyn.